

## **РОЛЬ ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ ЯК ПОКАЗНИКА РІВНЯ ДОВІРИ ДО ДЕРЖАВИ**

**Светенко Д. Г.**

*студентка кафедри політології та державного управління  
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича  
м. Чернівці, Україна*

**Гонюкова Л. В.**

*доктор наук з державного управління,  
професорка кафедри політології та державного управління  
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича  
м. Чернівці, Україна*

Кожна професія має свою власну мораль, кожна трудова діяльність базується на моральній системі суспільства. Але моральна значущість різних професій не є і не може бути однаковою. Особливе місце в системі професійної етики посідає етика державного службовця, оскільки вона значною мірою характеризує взаємовідносини влади і громадянина [2].

В умовах трансформації публічного управління в Україні та зміцнення демократичних інститутів роль державного службовця виходить за межі виконання адміністративних обов'язків і процедур. Ключовим аспектом діяльності державного службовця є дотримання високих моральних і професійних стандартів. Високі етичні стандарти забезпечують не лише ефективне управління, але й зниження рівня корупції, справедливості, прозорості у прийнятті рішень, підзвітності та довіри громадян до державних інституцій.

Вітчизняні науковці, такі як Бобко Л.О., Василевська Т.Е., Даниленко Ю.С., Колтун В.С., Круценко Н.П., Нинюк М.А., Рудакевич М.І., Сорокіна Н.Г., Устименко О.С., Яремін І.І. та інші, проводили дослідження етичних аспектів діяльності державного службовця, висвітлюючи важливість моральних стандартів для забезпечення ефективності державного управління.

Довіра громадян до влади є необхідною умовою ефективного демократичного управління. Без суспільної підтримки не можуть функціонувати ані економічні, ані політичні інститути. Довіра або недовіра населення до влади є реакцією людей на ефективність її роботи, тому

рівень громадської підтримки можна вважати одним із головних індикаторів успішності її роботи.

Як зазначає Василевська Т.Е., довіра з боку громадян до владних структур надає сенс державно-управлінській діяльності, стимулює працю державних службовців, оскільки дає відчуття значимості їхньої праці, приводить до зміцнення почуття професійної гідності, підвищує самооцінку професіоналів, що сприяє виробленню та засвоєнню управлінцями внутрішніх моральнісних механізмів запобігання використанню влади в корисливих цілях [1, с. 22–23].

Між тим багато соціологічних центрів постійно проводять моніторинг рівня довіри суспільства до всіх гілок влади, що в свою чергу доводить зниження цього рівня до неприпустимих показників.

Соціологічне дослідження, проведене Центром Разумкова у вересні 2024 року в рамках програми «Долучайся!» за підтримки USAID, показало низький рівень довіри громадян до соціальних інститутів України. Рейтинг за цим питанням представлений на рисунку 1 [3].

Якою мірою Ви довіряєте таким соціальним інститутам?

	Зовсім не довіряю	Скоріше не довіряю	Скоріше довіряю	Повністю довіряю	Важко відповісти	Баланс довіри-недовіри
Президент України	17.4	27.1	35.4	13.1	7.1	4.0
Верховна Рада України	41.3	37.2	13.7	2.3	5.6	-62.5
Уряд України	36.0	36.5	18.3	2.2	7.1	-52.0
Державний апарат (чиновники)	39.0	38.4	12.5	1.7	8.3	-63.2
Голова вашого міста / селища / села	18.5	26.2	49.3	7.1	7.9	2.7
Місцева рада вашого міста / селища / села	18.5	27.4	37.1	7.5	9.4	-1.3
Збройні Сили України	2.2	3.7	24.9	66.6	2.6	85.6
Міністерство оборони України	9.5	19.6	39.8	23.0	8.1	33.7
Державна прикордонна служба	7.9	15.5	42.0	27.8	6.9	46.4
Національна гвардія України	7.4	11.1	40.6	33.8	7.1	55.9
Національна поліція	13.7	27.7	35.4	14.4	8.8	8.4
Служба безпеки України (СБУ)	9.0	17.1	40.1	23.5	10.3	37.5
Державна служба з надзвичайних ситуацій	4.9	7.5	33.5	49.6	4.4	70.7
Прокуратура	28.1	34.5	18.4	4.8	14.1	-39.4

**Рис. 1. Результати опитування щодо довіри соціальним інститутам України у 2024 році (вересень 2024 р.)**

Звертаючись до результатів соціологічного дослідження, яке охопило 2016 респондентів у 23 областях України та місті Києві, ми з'ясували що невисокий рейтинг довіри до державних органів в Україні пов'язаний з поведінкою державних службовців, яка суттєво впливає

на управлінський механізм. Серед ключових етичних викликів, з якими стикаються державні службовці, можна виділити питання корупції, конфлікту інтересів та захисту особистих даних громадян тощо.

Висвітлюючи наявні проблеми дефіциту довіри, дослідники недостатньо уваги приділяють шляхам її поновлення. Для підвищення довіри громадян до органів влади необхідно впроваджувати ряд комплексних заходів:

- підвищення рівня етичної освіти: організація тренінгів та навчальних програм для державних службовців, що охоплюють етичні норми та стандарти. Це дозволить службовцям краще усвідомлювати значення етики у своїй діяльності та ефективно застосовувати її на практиці;

- запровадження етичних кодексів: розробка та суворе дотримання чітких та зрозумілих етичних кодексів, які регламентують поведінку службовців. Такі кодекси мають бути обов'язковими для всіх посадових осіб;

- посилення відкритості і прозорості влади;

- створення незалежних антикорупційних органів: формування органів, здатних ефективно розслідувати випадки корупції та інші порушення етичних норм;

- підвищення відповідальності за порушення етичних норм: введення чітких санкцій за порушення етичних норм, що допоможе запобігти зловживанням та стимулюватиме службовців дотримуватися високих стандартів поведінки;

- оздоровлення морального середовища публічної служби, оновлення кадрів, зокрема керівних кадрів;

- здійснення щоденних конструктивних зв'язків з громадськістю, інформування її про позитивні результати, недоліки, проблемні питання;

- формування етичної культури: створення середовища, в якому дотримання етичних норм є невід'ємною частиною професійної діяльності. Це включає підтримку ініціатив, що сприяють етичному розвитку та формування позитивних прикладів серед службовців.

Отже, підвищення довіри до органів державної влади є важливим завданням сьогодення, адже саме довіра виступає важливим чинником підвищення ефективності управління та є необхідною умовою демократизації публічного управління в Україні. Впровадження комплексних заходів, зокрема підвищення етичних стандартів і забезпечення їх дотримання, є критично важливими для зміцнення довіри до органів влади, підвищення ефективності державного управління та зниження рівня корупції.

### Література:

1. Василевська Т. Е. Етика державного управління : підручник / Т. Е. Василевська, В. О. Саламатов, Г. Б. Марушевський ; за заг. ред. Т. Е. Василевської. Київ : НАДУ, 2015. 204 с.

2. Яремін І. І. Аспекти етичних правил поведінки публічних службовців : навчально-методичний посібник / І. І. Яремін. Івано-Франківськ : ІФОЦППК, 2016. 68 с.

3. Соціологічні дослідження: Оцінка ситуації в країні, довіра до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів, ставлення до виборів, віра в перемогу (вересень 2024 р.) [Електронний ресурс]. Разумков Центр. 2024. Режим доступу до ресурсу: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-sytuatsii-v-kraini-ta-diialnosti-vlady-dovira-do-sotsialnykh-institutiv-politykiv-posadovtsiv-ta-gromadskykh-diiachiv-vira-v-peremogu-veresen-2024r>.